

احکام
جامع مسائل پزشکی

www.ketab.ir

اُستاد الفقهاء والمجتهدین سید ابوالقاسم خوبی رحمۃ اللہ علیہ
اُستاد الفقهاء والمجتهدین میرزا جواد تبریزی رحمۃ اللہ علیہ

سرشناسه : خوئی، ابوالقاسم، ۱۳۷۱-۱۳۷۸.

عنوان و نام پدیدآور : احکام جامع مسایل پزشکی / مطابق با فتاوی سید ابوالقاسم خوئی، جواد تبریزی.

مشخصات نشر : قم: دارالصدیقه الشهیده، ۱۳۹۰.

مشخصات ظاهری : ۴۰۰ص.

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۶۲۲۶-۱۷-۱۷-۰

وضعیت فهرست نویسی : فیبا

یادداشت : کتاب حاضر ترجمه بخشی از کتاب "صراط النجاه فی اجوبه الاستفتانات" تالیف ابوالقاسم

خوئی است.

موضوع : فتوهای شیعه -- قرن ۱۴

موضوع : فقه جعفری -- رساله عملیه

موضوع : پزشکی (فقه)

شناسه افزوده : تبریزی، جواد، ۱۳۰۵ - ۱۳۸۵، مترجم

زده بندی کنگره : ۱۸۳/۹BP / نخ ۹ص ۴۰۴۲ ۱۳۹۰

زده بندی دیویی : ۲۹۷/۳۴۳

شماره کتابشناسی ملی : ۲۵۰۷۶۴۲

دَارُ الصَّدِيقَةِ الشَّهِيدَةِ (سَلَامُ اللَّهِ عَلَيْهَا)

- نام کتاب : احکام جامع مسایل پزشکی
- مطابق با فتاوی : استاد الفقها والمجتهدین سید ابوالقاسم خوئی رحمته الله علیه
- نویب چاپ : اول / ۱۴۳۲ هـ. ق - ۱۳۹۰ هـ. ش
- چاپخانه : وفا
- شمارگان : ۲۰۰۰
- شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۶۲۲۶-۱۷-۰
- قیمت : ۶۰۰۰ تومان
- www.tabrizi.org

● آدرس : مدرس استاد الفقهاء و المجتهدین میرزا جواد التبریزی رحمته الله علیه

قم مقدسه - خیابان معلم - کوچه ۱۷ - پلاک ۲۵

● تلفن مدرس : ۷۷۴۴۲۸۶ - ۷۷۳۳۴۱۹ - ۷۷۴۳۹۳۹ - ۰۰۹۸۲۵۱

● تلفن دارالصدیقه الشهیده (عَلَيْهَا السَّلَامُ) : ۷۷۳۲۱۵۳ - ۷۷۳۹۰۰۵ - ۰۰۹۸۲۵۱

● فاکس مدرس : ۷۷۴۳۷۴۳ - ۰۰۹۸۲۵۱

● فاکس دارالصدیقه الشهیده (عَلَيْهَا السَّلَامُ) : ۷۸۳۱۲۷۲ - ۰۰۹۸۲۵۱

● پست الکترونیک : tabrizi-mktab-qom@hotmail.com tabrizi_Live@yahoo.com

فهرست مطالب

۲۵.....	مقدمه
۳۰.....	توضیحات
قسمت اول: عبادات	
۳۲.....	احکام طهارت
۳۵.....	مقصد اول: وضو
۳۶.....	□ فصل اول: شرایط وضو
۳۷.....	□ فصل دوم: حکم مسلوس و مبطون
۳۹.....	□ فصل سوم: وضوی جبیره
۵۰.....	□ فصل چهارم: موارد جمع بین وضو و تیمم
۵۲.....	□ فصل پنجم: احکام متفرقه
۵۲.....	اول: احکام اشیایی که مانع رسیدن آب به پوست می‌شوند
۵۲.....	۱- حکم خال‌کوبی در وضو و غسل

۶..... احکام جامع مسایل پزشکی

۲- حکم کاشت مو در محل وضو و غسل..... ۵۲

۳- حکم رنگ جوهر و مرکب در وضو و غسل..... ۵۳

دوّم: حکم عدم قدرت بر شستن اعضای وضو..... ۵۳

مقصد دوّم: غسل..... ۵۴

□ فصل اوّل: جنابت..... ۵۴

مبحث اول: آنچه موجب جنابت می شود..... ۵۴

مبحث دوم: غسل جبیره..... ۵۴

مبحث سوم: احکام غسل جنابت..... ۵۷

۱- حکم انسان و سواسی در غسل..... ۵۷

۲- احکام بطلان غسل جنابت..... ۵۸

□ فصل دوم: حیض..... ۵۹

احکام حیض..... ۶۲

۱- اشتباه خون حیض با بکارت..... ۶۲

۲- امکان حیض زن باردار..... ۶۲

۳- استفاده از داروی ضد بارداری..... ۶۳

مقصد سوم: تیمم..... ۶۸

□ فصل اول: موارد جواز تیمم..... ۶۸

فهرست مطالب ۷

۱- قدرت نداشتن بر وضو ۶۸

۲- ضرری بودن استفاده از آب ۶۹

۳- ترسیدن از مصرف آب در وضو ۷۱

□ فصل دوم: احکام تیمم ۷۱

مقصد چهارم: احکام اموات ۷۴

□ فصل اول: غسل میت ۷۵

□ فصل دوم: کفن میت ۷۸

□ فصل سوم: غسل مس میت ۷۹

مقصد پنجم: احکام نجاسات ۸۰

□ فصل اول: احکام بعضی از نجاسات ۸۰

۱- ادرار ۸۰

۲- چربی خوک ۸۱

۳- الکل ۸۲

۴- خون ۸۴

۵- مردار ۸۷

□ فصل دوم: نجاساتی که وجود آنها در بدن و لباس نمازگزار

اشکال ندارد ۸۷

احکام نماز ۹۱

مقصد اول: نمازهای روزانه ۹۳

□ فصل اول: وقت نمازهای روزانه ۹۳

تتمیم: نماز در هیچ حالی ترک نمی‌شود ۹۴

□ فصل دوم: شرایط نماز و اجزای آن ۹۵

۱- پاکی لباس و بدن ۹۵

۲- قیام و ایستادن در حال نماز ۹۸

۳- احکام قرائت ۱۰۱

۴- رکوع ۱۰۲

۵- سجود ۱۰۲

□ فصل سوم: مبطلات نماز ۱۰۵

مقصد دوم: قضای نماز ۱۰۵

مواردی که فرزند بزرگ‌تر، باید نمازهای پدر را قضا نماید .. ۱۰۷

مقصد سوم: نماز استیجاری ۱۰۹

مقصد چهارم: نماز جمعه ۱۰۹

بعضی از شرایط وجوب نماز جمعه ۱۱۰

احکام روزه ۱۱۱

فهرست مطالب	۹
مقصد اول: شرایط صحت روزه	۱۱۳
مقصد دوم: مبطلات روزه و احکام آنها	۱۱۹
□ فصل اول: بعضی از مبطلات و احکام آنها	۱۱۹
اول: خوردن و آشامیدن	۱۱۹
۱- مسواک زدن	۱۲۰
۲- حکم عطرها و استفاده از بخور	۱۲۰
۳- استفاده از اسپری جهت بیماریهای تنفسی	۱۲۱
۴- قطره‌ای که در بینی ریخته می‌شود	۱۲۳
۵- حکم خوردن و آشامیدن بدون قصد	۱۲۳
دوم: استفراغ عمدی	۱۲۴
سوم: باقی ماندن بر جنابت عمداً	۱۲۴
چهارم: احتقان به مایعات	۱۲۵
حکم داخل کردن دوربین عکسبرداری از طریق دهان به معده	
	۱۲۶
پنجم: استفاده از آمپول در روزه	۱۲۶
۱- حکم آمپولی که جهت معالجه استفاده می‌شود	۱۲۶

۱۰..... احکام جامع مسایل پزشکی

۲- حکم آمپولی که جهت تغذیه در مریض استعمال می شود

(آمپول و سرم غذایی)..... ۱۲۷

ششم: حکم عمل جراحی و بیهوشی برای شخص مریض..... ۱۲۹

هفتم: خون دادن شخص روزه دار..... ۱۲۹

□ فصل دوم: در احکام افطار..... ۱۳۰

مبحث اول: اشخاصی که از روزه گرفتن معافند..... ۱۳۰

مبحث دوم: کسانی که افطار بر آنها جایز است..... ۱۳۲

مبحث سوم: مواردی که مکلف مجبور به افطار می شود..... ۱۳۳

مقصد سوم: مسایل قضای روزه..... ۱۳۴

مقصد چهارم: مسایل متفرقه‌ی روزه..... ۱۳۶

احکام حج..... ۱۳۹

فصل اول: بعضی از محرّمات احرام..... ۱۴۱

۱- پوشیدن لباس دوخته شده برای مردان..... ۱۴۱

۲- روغن مالی کردن بدن..... ۱۴۱

۳- پوشاندن سر برای مردان..... ۱۴۳

۴- خارج کردن خون از بدن..... ۱۴۳

۵- کشیدن دندان..... ۱۴۸

۱۱.....	فهرست مطالب
۱۴۵.....	۶- اصلاح موی سر
۱۴۶.....	فصل دوم: بعضی از احکام حج و عمره.....
۱۴۶.....	مبحث اول: موالات در حج تمتع.....
۱۴۶.....	مبحث دوم: تلبیه گفتن شخص لال.....
.....	مبحث سوم: احکام استفاده از داروی جلوگیری از عادت ماهیانه
۱۴۷.....
۱۴۹.....	فصل سوم: بعضی از شروط طواف.....
۱۴۹.....	۱- ختنه برای مردان.....
۱۵۱.....	نایب گرفتن در طواف.....
۱۵۱.....	فصل چهارم: وقوف در عرفه.....
۱۵۲.....	فصل پنجم: بعضی از اعمال منی.....
۱۵۲.....	مبحث اول: بیتوته در منی.....
۱۵۲.....	مبحث دوم: رمی جمرات.....
۱۵۳.....	مبحث سوم: تذکیه و ذبح حیوان توسط شخص لال.....
۱۵۴.....	مبحث چهارم: شرایط قربانی و موارد مصرف آن.....
۱۵۵.....	فصل ششم: استنابه در حج و احکام نایب.....
۱۵۸.....	فصل هفتم: مسایل متفرقه‌ی حج.....

۱۲..... احکام جامع مسایل پزشکی

۱۵۹..... احکام خمس و جهاد

۱۶۱..... خمس

۱۶۲..... جهاد

۱۶۳..... بعضی از شروط وجوب جهاد

۱۶۳..... قدرت

۱۶۳..... خاتمه

۱۶۳..... اول: معنای نفی جرح

۱۶۴..... دوم: عبادت کسی که فراموشی دارد

قسمت دوم: معاملات

۱۶۵..... احکام نکاح

۱۶۷..... مقدمه: حکم آزمایشات پزشکی قبل از ازدواج

۱۷۰..... مقصد اول: عقد دائم

۱۷۰..... فصل اول: بعضی از احکام عقد دائم

۱۷۰..... مبحث اول: ساقط شدن وجوب تمکین

۱۷۲..... مبحث دوم: احکام استمناات

۱۷۳..... مبحث سوم: احکام تعدد زوجات

۱۷۳..... مبحث چهارم: بعضی از احکام نفقه

فهرست مطالب	۱۳
مبحث پنجم: کارهای همسر در خانه	۱۷۴
مبحث ششم: حکم ازدواج با دو خواهر به هم چسبیده	۱۷۵
□ فصل دوم: عیب‌هایی که موجب خیار فسخ عقد در ازدواج می‌شود	۱۷۵
عیوب دیگر	۱۷۸
مقصد دوم: عقد منقطع و ازدواج موقت	۱۸۰
□ فصل اول: حکم عقد موقت	۱۸۰
□ فصل دوم: اذن پدر در عقد بر باکره	۱۸۱
خاتمه: مسایل متفرقه‌ای در ازدواج	۱۸۲
۱- تعریف شخص خنثی	۱۸۲
۲- خواهری که به وسیله‌ی شیر خوردن محرم می‌شود	۱۸۳
احکام طلاق	۱۸۵
فصل اول: عدّه	۱۸۷
فصل دوم: وکالت در طلاق	۱۸۸
احکام وکالت	۱۹۱
(دو مسئله)	۱۹۳
احکام وصیت	۱۹۵

۱۴..... احکام جامع مسایل پزشکی

فصل اول: در وصیت‌های منجز مریض ۱۹۷

فصل دوم: در ضمان اموال مریض ۱۹۹

احکام هدیه و نذر و عهد ۲۰۳

احکام حدود و دیات و کفارات ۲۰۹

فصل اول: ارزش شرعی آزمایش‌های پزشکی ۲۱۱

فصل دوم: اشتباهات پزشکان ۲۱۲

مبحث اول: اشتباهی که منجر به قتل می‌شود ۲۱۲

مبحث دوم: احکام دیات و کفارات ۲۱۵

۱- موارد زیاده‌تر شدن دیه و یا تبدیل آن ۲۱۹

۲- دیه جنین ۲۲۱

۳- دیه کفار ۲۲۲

۴- دیه خنثی ۲۲۳

قسم سوم: مسایل پزشکی جدید

مقصد اول: احکام سقط جنین ۲۲۷

□ فصل اول: احکام اسقاط جنین ۲۲۷

۱- اسقاط جنین به خاطر ترس از سلامت مادر ۲۲۹

۲- اسقاط جنین به خاطر ترس از آلودگی ۲۳۱

فهرست مطالب.....	۱۵
۳- اسقاط جنین به خاطر ناقص بودن آن.....	۲۳۳
۴- اسقاط جنین به خاطر سختی تربیت بچه.....	۲۳۷
۵- اسقاط جنین به خاطر اجبار شوهر.....	۲۳۷
□ فصل دوم: کشتن جنین.....	۲۳۸
۱- عمل پاکسازی رحم در صورت شک در بارداری.....	۲۳۸
۲- کشتن یکی از دو فرزند چسبیده به یکدیگر در رحم برای نجات دیگری.....	۲۳۸
۳- کشتن جنینی که از راه باروری مصنوعی به وجود آمده... ..	۲۳۹
خاتمه: زمان دمیدن شدن روح.....	۲۳۹
مقصد دوم: جلوگیری از بارداری.....	۲۴۰
□ فصل اول: حکم جلوگیری از بارداری.....	۲۴۰
□ فصل دوم: قرص‌های ضد بارداری.....	۲۴۲
□ فصل سوم: بستن لوله‌ها.....	۲۴۲
۱- بستن لوله‌های زن و مرد جهت جلوگیری از بارداری در حال ضرورت.....	۲۴۳
۲- بستن لوله برای مرد.....	۲۴۵
۳- عمل بازکردن لوله.....	۲۴۵

۱۶..... احکام جامع مسایل پزشکی

□ فصل چهارم: استفاده از دریچه جهت منع از بارداری ۲۴۶

۱- قرار دادن دریچه در داخل رحم جهت جلوگیری از بارداری

..... ۲۴۸

۲- قرار دادن دریچه ضد بارداری در هنگام ضرورت ۲۴۹

۳- خارج کردن دریچه ضد بارداری ۲۵۰

خاتمه: عقیم ساختن عمدی ۲۵۰

مقصد سوم: باروری مصنوعی ۲۵۱

□ فصل اول: باروری مصنوعی ۲۵۱

ثبوت نسبت فرزندی در باروری مصنوعی ۲۵۲

□ فصل دوم: تلقیح و باروری با نطفه‌ی شوهر ۲۵۲

۱- باروری مصنوعی با نطفه‌ی شوهر در حال ضرورت ۲۵۴

۲- باروری نطفه‌ی شوهر در حال حرج ۲۵۴

۳- باروری با نطفه‌ی شوهر بعد از طلاق رجعی ۲۵۶

۴- باروری با نطفه‌ی شوهر بعد از وفات او ۲۵۶

۵- باروری مصنوعی جهت تشخیص امراض ژنی ۲۵۷

□ فصل سوم: باروری با نطفه‌ی اجنبی ۲۶۰

□ فصل چهارم: مسایل دیگری در باروری مصنوعی ۲۶۳

فهرست مطالب ۱۷

۱- کاشتن نطفه‌ی بارور شده در رحم زن اجنبی ۲۶۳

۲- کاشتن تخمک در رحم و باروری آن با نطفه‌ی شوهر ۲۶۴

۳- کاشت تخمک بارور شده در رحم زن نازا ۲۶۵

خاتمه: اجاره دادن رحم ۲۶۷

مقصد چهارم: جنینی که ابتداءً در خارج از فضای رحم پرورش داده

می‌شود ۲۶۹

احکام باروری مصنوعی در خارج رحم در صورت حَرَج ۲۷۲

مقصد پنجم: احکام شبه‌سازی ۲۷۳

مقصد ششم: احکام مرگ ۲۷۸

□ فصل اول: آنچه که مرگ به آن محقق می‌شود ۲۷۸

□ فصل دوم: احکام مرگ مغزی ۲۷۹

مقصد هفتم: احکام مراجعه به پزشکان ۲۸۶

□ فصل اول: موارد جواز کشف عورت برای بیمار ۲۸۶

۱- کشف عورت و اظهار آن برای پزشک جهت رفع نازایی ۲۸۷

۲- کشف عورت برای پزشک جهت بیجه دار شدن ۲۸۹

۳- کشف عورت برای پزشک در حال ضرورت ۲۹۰

۴- کشف عورت برای پزشک به خاطر اطمینان از سلامت ... ۲۹۱

۱۸..... احکام جامع مسایل پزشکی

۵- کشف عورت نزد پزشک مرد یا زن جهت جلوگیری از باردار

شدن ۲۹۲

□ فصل دوم: مراجعه زن به پزشک مرد ۲۹۲

حضور زن مریض با پزشک معالج به شکل تنهایی در اتاق

پزشک ۲۹۵

تتمه ۲۹۶

۱- معنای کلمه‌ی **ثقه** ۲۹۶

۲- ملاک تشخیص **اضطراب** ۲۹۶

مقصد هشتم: احکام پزشکان ۲۹۷

□ فصل اول: احکام عمومی ۲۹۷

وظیفه‌ی پزشک با کسانی که اعتصاب غذا کردند ۲۹۹

□ فصل دوم: مواردی که معالجه‌ی پزشک متوقف بر لمس نامحرم و

نگاه به او باشد ۲۹۹

□ فصل سوم: نگاه به عورت زن در هنگام وضع حمل ۳۰۴

□ فصل چهارم: احکام فراگیری و تحصیل مسایل پزشکی ۳۰۵

۱- آگاهی به مسایل پزشکی و پرستاری برای زنان ۳۰۵

۲- حکم لمس پرستاران زن، بدن مریضان را و بالعکس ۳۰۶

- فهرست مطالب ۱۹
- ۳- تزریق آمپول توسط مرد برای زنان و بالعکس ۳۰۷
- مقصد هفتم: احکام داروها ۳۰۹
- فصل اول: خوردن و استفاده از داروها ۳۰۹
- ۱- داروهای که حاوی الکل می‌باشند ۳۰۹
- ۲- داروهای حاوی ژلاتین ۳۱۰
- ۳- روغن‌ها و کرم‌های دارویی که حاوی الکل می‌باشد ۳۱۱
- ۴- داروهایی که با اجزاء حیوان حرام گوشت مخلوط می‌باشد
- ۳۱۱
- فصل دوم: امتحان بعضی از داروها ۳۱۳
- فصل سوم: بعضی از ضررهای جانی داروها ۳۱۳
- فصل چهارم: مسایل مختلف داروها ۳۱۵
- مقصد دهم: احکام تشریح ۳۱۷
- فصل اول: حکم عمومی تشریح ۳۱۷
- فصل دوم: تشریح جهت فراگیری ۳۱۸
- فصل سوم: تشریح بدن در امور جنایی ۳۱۹
- فصل چهارم: تشریح حیوانات ۳۲۲
- مقصد یازدهم: عمل‌های جراحی ۳۲۳

۲۰..... احکام جامع مسایل پزشکی

□ فصل اول: عمل‌های زیبا سازی بدن ۳۲۳

□ فصل دوم: احکام تغییر جنس..... ۳۲۴

□ فصل سوم: احکام پیوند اعضاء..... ۳۲۵

عمل جراحی برای ترمیم پرده‌ی بکارت ۳۲۶

□ فصل چهارم: عمل جراحی نقل بیضه ۳۲۸

□ فصل پنجم: استفاده از چیزهای نجس در معالجه و عمل جراحی

..... ۳۲۸

□ فصل ششم: احکام جدا کردن بعضی از اعضاء ۳۳۰

۱- جدا کردن اعضای مهم بدن..... ۳۳۰

۲- مواردی که حفظ جان منوط به قطع عضو باشد..... ۳۳۰

مقصد دوازدهم: بخشیدن خون و یا اعضای بدن به دیگران..... ۳۳۱

□ فصل اول: بخشیدن اعضای بدن..... ۳۳۱

□ فصل دوم: وصیت به بخشیدن عضو ۳۳۴

□ فصل سوم: خرید و فروش اعضاء..... ۳۳۷

□ فصل چهارم: حکم پزشک در پیوند اعضاء..... ۳۳۸

□ فصل پنجم: پیوند عضو بدن دیوانه و بچه با اجازه‌ی ولی آن‌ها

فهرست مطالب ۲۱

□ فصل ششم: بخشیدن پوست بدن به دیگری و احکام آن ۳۴۰

□ فصل هفتم: بخشیدن خون ۳۴۲

خون دادن در حسینه‌ها ۳۴۳

مقصد سیزدهم: احکام مبتلایان به ایدز ۳۴۴

□ فصل اول: انتقال دادن بیماری ایدز ۳۴۴

□ فصل دوم: خیار فسخ عقد ازدواج برای کسی که مبتلا به ایدز

نمی‌باشد ۳۴۷

□ فصل سوم: احکام متفرقه ۳۴۷

۱- ساقط شدن حق تمکین از زنی که ایدز دارد ۳۴۷

۲- شیردادن زنی که مبتلا به ایدز است ۳۴۸

۳- آیا ایدز مرض مرگ محسوب می‌شود ۳۴۸

۴- اطلاع دادن پزشک معالج به خانواده شخص مبتلا به ایدز ۳۴۸

مقصد چهاردهم: معالجه با اشیاء حرام ۳۴۹

□ فصل اول: معالجه با تلقین دروغین ۳۴۹

□ فصل دوم: استمناء برای معالجه ۳۵۰

□ فصل سوم: کشف حجاب در هنگام معالجه ۳۵۰

□ فصل چهارم: مشاهده‌ی فیلم‌های مبتذل جهت معالجه ۳۵۱

۲۲ احکام جامع مسایل پزشکی

۳۵۳ □ فصل پنجم: معالجه با موسیقی

۳۵۳ □ فصل ششم: معالجه با جادو، جن و طلسم

۳۵۵ مقصد پانزدهم: احکام آزمایشات پزشکی

۳۵۵ □ فصل اول: اقدام به استمنا جهت آزمایش

۳۵۵ □ فصل دوم: احکام عکس برداری به وسیله اشعه

۳۵۷ مقصد شانزدهم: احکام حجامت

۳۵۷ □ فصل اول: حجامت در ماه رمضان

۳۵۷ □ فصل دوم: اجرت شخص حجام

۳۵۸ □ فصل سوم: ضمان شخص حجام

۳۵۸ مقصد هفدهم: احکام دخانیات

۳۵۸ □ فصل اول: حکم استعمال دخانیات

۳۶۲ □ فصل دوم: استعمال دخانیات در اماکن عمومی

۳۶۲ □ فصل سوم: استعمال دخانیات در هنگام بارداری

۳۶۳ □ فصل چهارم: حکم استفاده از تنباکوی معسل

۳۶۳ □ فصل پنجم: استفاده از مواد مخدر

۳۶۴ مقصد هجدهم: مسایل و احکام متفرقه

۳۶۴

۱. دستان: طای

فهرست مطالب	۲۳
۲- استفاده از لنز در چشم	۳۶۵
۳- کاشتن مو	۳۶۵
۴- ختنه	۳۶۶
ختنه‌ی زنها	۳۶۶
ختنه‌ی مرد	۳۶۶
مقصد نوزدهم: احکام دانشگاه‌های پزشکی	۳۶۷
□ فصل اول: مسایل اختلاط و نگاه به نامحرمان	۳۶۸
□ فصل دوم: لمس بدن نامحرم	۳۷۲
□ فصل سوم: لمس اعضای جدا شده از بدن زن مریض	۳۷۳
□ فصل چهارم: نگاه به تصاویر و فیلم‌های مبتذل جهت تعلیم	
مسایل پزشکی	۳۷۳
□ فصل پنجم: انجام آزمایشات پزشکی بر روی دیوانگان	۳۷۵
□ فصل ششم: نگهداری اجزای بدن و یا جنین انسان برای	
استفاده‌ی دانشجویان	۳۷۵
مقصد بیستم: احکام ضمانت در شرکت‌ها	۳۷۷
□ فصل اول: حکم بعضی از نسخه‌های پزشکی که واقعیت ندارد	
	۳۷۸

□ فصل دوم: بکار بردن حيله و فریب در برخورد با شرکت‌های

بیمه ۳۸۰

مقصد بیست و یکم: احکام بیمارستان‌ها ۳۸۳

□ فصل اول: احکام کارمندان بیمارستان‌ها ۳۸۳

□ فصل دوم: دزدی و سرقت در بیمارستان ۳۸۵

خاتمه: مسایل متفرقه ۳۸۶

۱- حکم طرد و جدا ساختن اولاد ۳۸۶

۲- نیکی به پدر و مادر مریض ۳۸۷

۳- حکم قمه زنی ۳۸۸

۴- قرض گرفتن از بانک جهت معالجه ۳۸۹

۵- ساختن متگا‌های پزشکی به شکل اسباب بازی ۳۸۹

۶- معالجه در بلاد کفر ۳۹۰

۷- ویا‌ر در زن‌های باردار ۳۹۰

۸- باقی مانده‌ی غذای مؤمن شفاست ۳۹۱

۹- معالجه با دعا‌هایی که به گردن آویزان می‌کنند ۳۹۱

۱۰- معالجه با توسل به اهل بیت علیهم‌السلام ۳۹۲

دعای توسل ۳۹۵

مقدمه

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين وصلى الله على سيدنا محمد وآله الطيبين الطاهرين واللعن الدائم على اعدائهم اجمعين من الاولين والآخرين.

آئین مقدس اسلام بعنوان کامل ترین و جامع ترین دین که می تواند، ضامن سعادت دنیوی و اخروی همه انسان ها باشد، دارای احکام و قوانینی است که در عین سادگی و سهولت می تواند، در زمینه های مختلف زندگی بشر، جوابگوی نیازهای گوناگون انسان باشد و در همین زمینه انسان را در اضطرار و تنگدستی نگذاشته است، تفریح احکام و قوانینی مانند قاعده ی لاضرر و یا قاعده ی نفی حرج و قواعدی امثال آن که فقهای بزرگوار به آن ها تمسک نموده اند، شاهد بر این مدعی است، ولی در عین این سادگی و سهولت، شرع مقدس تا آنجا که ممکن است، خواهان عملی شدن این احکام و تعطیل نشدن آن ها است و به همین سبب دیده می شود که در زمان اضطرار و سختی هم برای مکلفین احکام را

ساده‌تر و راحت‌تر جعل نموده و آن‌ها را مکلف به انجام آن‌ها نموده است.

علم فقه: تنها علمی است که در این راستا به تبیین و توضیح و شرح این احکام پرداخته و در این علم است که انسان‌های مؤمن و متدین کیفیت احکام و امثال آن‌ها و اطاعت اوامر و دستورات شرع مقدس را فرا می‌گیرند. در این علم مکلف می‌فهمد که چگونه وظیفه‌ی عبادی خود را در عبادات و یا وظیفه‌ی شرعی خود را در معاملات و یا در تمام شئون زندگی فردی و اجتماعی اداء نماید. به عبارتی ساده‌تر، چگونه با این واجبات و محرمانی که در فقه مطرح شده، خود را به کمال و قرب خداوند برساند و اهل سعادت گردد؟

دقیقاً به خاطر همین اهمیت، علم فقه یکی از شریف‌ترین علوم شرعیه، بلکه ممتازترین آنهاست و بررسی و کاوش در این علم و مطالعه، و ممارست و یادگیری احکام آن از برترین عبادات و اعمال حسنه محسوب گردیده است.

در این زمینه به روایات فراوانی بر می‌خوریم که پرده از عظمت این علم و فراگیری آن و نشر و گسترش آن بر می‌دارد و مکلفین و مومنین را به فراگیری آن ترغیب می‌نماید. یکی از بارزترین مصادیق اهتمام به فقه و احکام فقهیه، سوال نمودن و پرسش کردن از علماء و فقهایی است که

شانستگی فقه و اظمار نظر داشته و مومنین را در جمع به آنها سوال

از آنان در زمینه‌های مختلف وظیفه‌ی شرعی خود را می‌آموزند. در روایات و احادیث اهل بیت این مسئله مورد اهمیت فراوان قرار گرفته است، به عنوان نمونه می‌توان در این راستا به روایت یونس بن یعقوب اشاره نمود که پدرش به امام صادق علیه السلام گفت: همانا من فرزندی دارم که دوست دارد از شما در زمینه‌ی حلال و حرام خداوند سؤال نماید.

حضرت در جوابش فرمود: آیا تا به حال مردم از چیزی بهتر از حلال و حرام خدا سؤال کرده‌اند.

البته ائمه علیهم السلام به همین مقدار از ترغیب و تشویق اکتفا ننموده، در بعضی از روایات این تشویق آمیخته با نوعی تهدید دیده می‌شود، بعنوان نمونه در روایتی از امام باقر علیه السلام آمده است که حضرت می‌فرماید: اگر جوانی از جوانان شیعه را ببابم که در دین خود تفقه و بصیرت ندارد، همانا او را تنبیه خواهم کرد.

چنانچه از امام صادق علیه السلام نقل است که فرمود: همانا دوست دارم که تازیانه بر سر اصحابم زده شود تا آنها تفقه و بصیرت در دین خود پیدا نمایند.

با توجه به این روایات، اهمیت فراگیری احکام شرعی و آگاهی به حلال و حرام خداوند که بارزترین مصادیق تفقه در دین است، به خوبی روشن می‌گردد.

این احکام را رسول خدا ﷺ در زمان خود برای مسلمانان بیان فرمود و بعد از ایشان ائمه طاهرین علیهم السلام هر کدام به نوبه‌ی خود برای مومنین بیان فرمودند. البته در این زمینه اصحاب، علماء و فقهای که در مکتب اهل بیت تربیت یافتند، هم نقش بسزایی داشتند، بزرگانی مانند زرارة بن اعین و محمد بن مسلم و ابان بن تغلب و یونس بن عبدالرحمن و زکریا بن آدم رضوان الله علیهم اجمعین. در روایتی علی بن مسیب همدانی از امام رضا علیه السلام سؤال می‌کند که محل زندگی من از شما دور است و توان دیدار شما را در وقت دلخواه ندارم. احکام دین خود را از چه کسی سؤال نمایم؟ امام در جوابش فرمود: از زکریا بن آدم فرا بگیر که او امین بر دین و دنیای توست. با شروع غیبت کبری فقهای بزرگ در این زمینه پیوسته جوابگوی سوالات شرعی مؤمنین بوده و در این راستا به کتاب‌ها و تالیفات نفیسی در فقه شیعه برخورد می‌کنیم که از آن فقهای بزرگوار به یادگار مانده است. این کتاب‌ها با عناوین مختلفی مانند اجوبة المسائل یا جوابات المسائل در کتابخانه‌های متعدد به چشم می‌خورد. این شیوه در قرون متعدد ادامه پیدا نمود تا اینکه می‌بینیم در عصر مرحوم میرزای قمی، آن مرحوم کتاب ارزشمند جامع الشتات را بدین منظور نگاشته است و بعد از آن مرحوم، علمایی مانند: شیخ انصاری و صاحب جواهر و علمای دیگر هر کدام به شکل مبسوط‌تر و مفصل‌تر به تالیف و جمع‌آوری این

که اصل آن از مرحوم استاد الفقهاء و والمجتهدین آیت الله العظمی خوئی رحمته است و بعد از آن مرحوم، شاگرد برجسته‌ی ایشان مرحوم آیت الله العظمی میرزا جواد تبریزی رحمته به آن کتاب تعلیقه‌ای نگاشتند و بسیاری از مسایل تازه و مورد ابتلای مکلفین را که از ایشان استفتاء شده بود، بر آن اضافه نمودند و بدین منوال این کتاب یکی از جامع‌ترین کتاب‌های فقهی در زمینه‌ی مسایل شرعی که جوابگوی بسیاری از مشکلات احکام می‌باشد، محسوب می‌گردد.

ولی با توجه به اینکه این کتاب در مجلدات ۱۳ گانه حاوی مسایل فراوانی بود، مناسب دیده شده که احکام این مجلدات موضوع بندی شده تا مومنین و متدینین محترم به شکل ساده‌تر و آسانتری بتوانند، احکام و مسایل مورد نیاز خود را پیدا نمایند، به همین منظور احکام خاصه به بانوان محترم تحت عنوان فقه المؤمنات جداگانه جمع‌آوری شده و به زیور طبع آراسته گردید. احکامی که راجع به مریضان و پزشکان محترم در صراط النجاة ذکر شده بود، در کتابی به عنوان فقه الاعذار الشرعیه به چاپ رسید، ولی با توجه به اینکه متن این کتاب به زبان عربی بوده و بعضی از مسایل مطرح شده، حاوی تغییرات و اصلاحاتی بود که فهم آنها را برای بسیاری از برادران سخت و دشوار می‌نمود، تصمیم به ترجمه‌ی فارسی این کتاب گرفته شد و مجموعه‌ی که پیش رو دارید، ترجمه‌ی این اثر ارزشمند است که به لطف خدا و عنایات خاصه‌ی حضرت ولی عصر

۳۰..... احکام جامع مسایل پزشکی

ارواحناه له الفداه تقدیم می‌گردد. امید است که برادران و خواهران ایمانی با مراجعه به این کتاب گام فراتری در فراگیری احکام شرعیه برداشته و خداوند ارواح طیبه‌ی همه‌ی علماء و فقهای شیعه را قرین رحمت و اسعه‌ی خویش مقرر فرموده و همه‌ی ما را در راه ترویج احکام نورانی اهل بیت علیهم‌السلام موفق نماید.

توضیحات

- ۱- جواب‌هایی که با کلمه‌ی بِسْمِ و بدون اسم شروع شده، فتاوی‌ای مرحوم آیت الله العظمی تبریزی می‌باشد. اما آراء و نظریات مرحوم آیت الله العظمی خوئی با نام مبارک ایشان شروع شده و اگر حاشیه‌ای از مرحوم آیت الله العظمی تبریزی در کلام ایشان نباشد، هر دو بزرگوار در آن مسئله هم رأیند.
- ۲- چون مصدر اساسی برای به دست آوردن آراء و فتاوی‌ای مرحوم آیت الله العظمی خوئی و همچنین مرحوم آیت الله العظمی تبریزی رساله‌ی منهاج الصالحین می‌باشد و همچنین بعضی از فتاوا در صراط النجاة بدون مراجعه به منهاج الصالحین درست معلوم نمی‌شود، لازم دیدیم که در هر بخش ابتداءً مسایل مربوط را از منهاج ذکر نموده و سپس استفتائات صراط النجاة را به مناسبت نقل نماییم.

۳- در این کتاب ترتیب فقهی ما همان ترتیب فقهی معمول در رساله‌های عملیه‌ی رایج می‌باشد، مگر در مواردی که مسایل در رساله‌ی عملیه به عنوان مستقل مورد بحث قرار نگرفته باشد، یا اینکه در ضمن ابواب دیگر به مناسبت ذکر شده باشد. در این کتاب همه‌ی مسایل با عنوان مستقل جمع‌آوری شده و مطرح گردیده است.

۴- در این کتاب در جواب برخی استفتائات اصطلاحات علمی مطرح گردیده که عیناً در جواب ذکر شده و هیچ گونه تغییر و یا تبدیلی در آنها انجام نگرفته تا مقصود سوال کننده و جواب برای خواننده معلوم گردیده و اخلاقی به مطالب وارد نگردد.

۵- بعضی از مسایل و استفتائات مطرح شده در نظر شما شاید تکراری بوده و عین هم باشد، ولی با دقت و تأمل فرق بین آنها ظاهر گردیده و معلوم می‌شود که یا در سؤال و یا در جواب خصوصیات و قیودی ذکر گردیده که تکراری بودن آنها را از بین برده و این جواب‌ها را با هم متغایر می‌سازد، به همین جهت این استفتائات همگی ذکر گردیده است.

و در آخر از همه‌ی برادرانی که ما را در تهیه و نشر این اثر یاری دادند، تشکر نموده و توفیق برای همگان را، از ایزدمنان خواهانیم. خداوند به همه‌ی ما توفیق نشر و ترویج فقه اهل بیت علیهم‌السلام را عنایت فرماید.